

Тина Вршчај: На Пругорината

(Excerpt in Macedonian)

Translated by: Darko Spasov

Contact of the translator: polatski@gmail.com

На Пругорнината секогаш дува.

Ева се обидува да пушти корени во оваа земја. Но, земјата ја носи.

Понекогаш не гази по земја, туку лебди. Кога мете листови пред влезот, метлата не ја допира земјата, листовите ги носи воздушниот вител при замавнувањето.

Сликите што ќе ги насликаат, ги оставаат да стојат во аголот на собата, ќе се закачат. Собните растенија летнаа во компостот, а саксиите уште стојат на полицата, поткршени.

Ева си замислува рамница до каде стига погледот. Си замислува дека се во друга кука. Соседите имаат деца, на возраст како нејзините, не се пијанчат пред децата и не се преправаат. Возат велосипеди. На рамно и мало дете може да вози велосипед. Понекогаш си подаваат топка, не може да им избега. И децата не можат да се истркалаат во бездна.

Девојките се нови и мирисаат на свежо. Новодојденки на светот.

Семето, патем, роди, како опрашено од ветрот.

Најпрво дојде првата. Какво пристигнување! Ја донесоа бели ангели во кочија. Потоа дојде и другата, пак шокантно доживување. Уште со првиот глас тоа беше плачсмеа. Види: првото ѝ го донесоа ангелите, а второто ѝ се роди како среќно дете.

Штом дојдоа на свет, ги отворија очите во оваа кука со слики во аголот, со оние на страна и со фустани на подот. Фустаните се множат на паркетот, потпирачите на столовите, каучот, креветот и дури и на масата. Најмалку има во плакарите, од кои базди на старо. Сите тие купови се доказ дека Ева има несредено поткровје. Мама велеше:

Среди го веќе тоа твое поткровје.

...

„Бистрите деца не сакаат да спијат“, вели воспитувачката во градинка.
„Премногу се плашат да не пропуштат нешто.“

Нејзините девојки не сакаат да спијат затоа што се бистри. Тоа објаснување е добро.

Но, децата мора да спијат ноќе, велеше мама. Оној што не може да ги успие, со него нешто не е во ред. Нешто не е во ред со неа како мајка или пак, нешто не е во ред со нејзините деца. А ако кај децата уште нема ништо лошо, сигурно ќе има кога ќе останат без сон. Од неа блика нејзината мајка. Лекциите на мама се истрајни. Пуштиле корења во Ева.

Децата во осум мора да се водорамно! секогаш велеше мама.

...

„Ленарт денеска со колата удрил во ендек и останал таму.

„Зошто удрил во ендек?“

„Не гледа добро затоа што е стар. Потоа му се јавил на тато. А тато ја зеде мојата кола и јаже и го извлече.“

Асфалтот се стопил под тркалата.

„А зошто твојата кола?“

„Му било жал за неговата/.“

„И зошто сега толку смрди? Уф, гнаса!“

„Уф, гнаса“, се јавува и друг, мал глас, кој се радува кога првпат ќе изговори некој збор. А како само се радува Ева кога ќе ја слушне! Се радува и кога ќе изговори некој и по десетти или стоти пат. Сè уште е секој збор возбудлив. Свежо туѓ, нововкусен живот. Како *ајскрим*, *харашо* или *периплум*... И двете си играат со зборовите како со топчиња од пластелин.

„Гнасец, гнасче.“

„Мислам дека куплунгот е уништен.“

„Кукуња“, повторува малото гласче.

„Зошто?“, прашува големиот глас.

...

Брина фаќа дождовни црви, ги ниша како шпагети и ги вала меѓу дланките. Како што ги вала нервите на Ева. Ева седнува во тревата.

Немој да се валаш по тревата! Пак ќе перам, одново зборовите на мама. Кога ќе помисли на своите детски денови, светат како сончева светлина. Не може добро да издвои ништо затоа што ги затвора очите.

За Анка нејзината работа е клучот за опстанок. Кога ќе престане, веќе не може. Кога ќе престане да работи, ќе биде бескорисна и ќе умре. Секој ден се свива над земјата под прав агол. Цин цин. Цин цин. Нејзиното тело повеќе не

може да се исправи. Поблиску е до земјата отколку до небото. Сонцето ја пржи веќе деведесет и шест години. На кожата има големи црвени лишаи, но не ѝ пречи.

Главата ѝ ја штити шамија.

„Ги заборавивме покривките“, вели Ева. „Време е да одиме.“

„Брина, не чепкај во носот.“

Нејзините рачиња се црни, нејзините ноктенца црно црни. Широко се насмевнува.

„Мамо, сакаме уште да копаме“, вели Вишња во правилна двоина.

„Зошто во зима не си играме со земјата?“, наеднаш прашува. Па, затоа што е под снег. Па, немаше снег цела зима. И да нема снег, почвата е замрзната. Тврда како камен.

Но, зимите стануваат поблаги.

Пролетите потопли.

И летата попеколни.

Ева уште малку го одложува одењето дома, затоа што мораат по угорнината.

‘Рѓосаното железо на Анка поинаку удира во ако налета на камења во земјата. Таа мотика е социјална.

„А мора горе?“, прашува големата.

„А каде?“

„Подобро да одиме долу.“

„Аха?“

„Ако одиме долу и направиме круг, повторно ќе дојдеме дома“, го поткрепува својот предлог.

„Ако одиме долу, потоа ќе мораме уште повеќе нагоре. Не можеме да одиме долу и да дојдеме горе, тиквичке. Право таму!“

Ева ја пружа раката право кон небото.

Брина по два чекора се јавува:

„Кај мама, во скут.“

Ева мавта и гледа само нагоре, за да не го гледа малото пред нозе.

„Каде е тато? Кај тато во скут“, вели Брина со уценувачки тон.

Тоа ја интересира и Ева. Ако малечката уште малку додева со скутови, може да избувне, па лавата од подземјето порано или подоцна ќе стигне до тато.

Од небото припекува. На Вишња ѝ текнува:
„Манца ни кажа дека сонцето нè сирка низ дупка.“

...

За вечера имаат што ќе наберат во градината. Само малку салата што овена на жегата и тврдоглаво престана да расте. Неколку ротквици, кои се црвливи сите до една и ги фрлаат во компостот, но имаа неколку на пултот. Многу портулак - азиски плевел, кој совршено успева на словенечка почва. Во градината истиснува сè друго, но на чинијата е употреблив. Во нивната градина може да се најдат и тиквички, коприви, блитва, жолтеникав магнонос. Сè е густо обраснато со треви, кои на зеленчукот му нудат барем малку засолниште од врелите зраци.

„Јас сакам маргаритки“, вели Брина
Маргаритки веќе нема.

„Тестиси, тестиси!“, извикува Вишња.
„Какви тестиси?“

Дури и помалата веднаш чувствува дека големата е на трагата на нешто вкусно. Веќе палаво вика: „Тестиси, тестиси!“

„Да не мислите тестенини, срценца?“

...

„Што ќе му пресметаш на тато?“

„Што трескаш. Спиј.“

Се сеќава што му рече на Грегор. Вечер сметам на тебе.

Не знае дали може да смета. Како дете се изнаслуша на мајка ѝ и нејзините пријателки, кои бескомпромисно ги чешлаа машките маани. Жените се сами за сè. *Ако мажот барем не те издупи добро, тогаш не е за ништо.*

...

Брина и Вишња не издржуваат само со гледање и повремено лизгање лево, десно, горе и долу. Без престан сакаат да го допираат нештото. Цело време. Двете одеднаш. Во сите правци. Да го имаат под целосна контрола. Возбудени се и танцуваат со своите пипала. Грегор го трпи тоа кратко време, а потоа одеднаш веќе не може да се воздржи.

„Пиздарија, да одиме одовде!“, полудува.

Ја фрла од себе и се повлекува сам со таблетот на балконот.

Таму пали цигара.

„Ејчи, ќе ми донесеш ли *плис* пепелник и пиво?“

Ева е потресена. Од кога пак пуши? Пред половина година престана.
„Сам земи си. Да не ја оставаш случајно пепелта на балконот!“

Ева става зачини на зеленчукот. Карито го затресува значително повеќе и остријата лета во воздухот.

Девојките ѝ се мотаат околу нозете.

„Мамо, ќе можеме ли уште на таблетот?“, прашува Вишња.

„Доволно за денеска“, вели Ева.

„Не, мамо. Те молам, те молам, те молам, може ли да одам на балконот“, настојува затоа што не разбира зошто мама ѝ ја спречува неверојатната авантура. Кога Ева не кажува ништо, Вишња повторно:

„Ако ме пуштиш на балконот, ќе бидам многу послушна.“

„Не ми го пери мозокот, Вишња“, строга е Ева.

„Ако не ме пуштиш, ќе правам сè лошо!“, се заканува детето.

Тато е заклучен на балконот и не се грижи за нив.

„Пиздалија!“, вели Бриница.

Нема уште ни три години, а толку убаво вели: „Пиздалија!“

„Сакате нови зборови, нели? Овој е грд. Ајде да го замениме со *тутурутка*.“

„Тутурутка пиздарија“, вели Вишња.

Брина почнува да се кикоти на цел глас.

„Туту путка“, повторува.

Сега се смеат сите три. Вишња, поголемата, проба да ја имитира Брина.

Кога Ева ги носи чиниите на маса и девојките ѝ помагаат со приборот, Вишња вели:

„Мамичко, ќе ми донесеш ли *плис* купечка вода?“

„*Ши колз ит* Дневник на нашите напори. Јас ѝ правам *пеји*.“

„И за што се работи?“

„Бидејќи, *ез ју ноу*, Ева им наседна на популистите, во тој дневник сите луѓе можат да ги запишат своите напори за *клајмет чејнџ*. Секој зелен гест би можел да се запише. Луѓето би ползеле по зеленото скалило нагоре... можеби нешто би донирале... Проблемот е што Ева ни малку не ја интересираат парите. Порталот треба да функционира на база на *биткои*! Тука се разидуваме.“

Секоја игра е само за да им го одвлече вниманието. Играта е привидна. Играат за да играат. А во себе чекаат тато да дојде.

Да ги запре точно на сред игра и да каже:

„Вашиот тато му ја подбра.“

„Што е тоа здувна?“ би се смееle на цело грло. Дали тоа значи „посра“? Или пак, значи „потсра“? И кому му ја“?

„Да ѝ дадеме *калпол*?“

„Не, не“, одмавнува со глава Вишња. „Намалувањето на топлината нема да биде од корист. Земјата со топлината се брани од натрапниците. Тоа сме ние. Нема друго оружје против нас освен топлина, бури и зунајми.“

Цунами, ја поправа во себе Ева. Потресена е. Претставата на теренот беше вистинско лигавење. Има чувство дека луѓето понекогаш зборуваат за климата како што некој неверник би објаснувал за Бог.

Дали човештвото навистина го турна животот на Земјата толку далеку во неприродна состојба што сега дури и најмалите деца мораат да ја спасуваат својата иднина?

А ние, возрасните од станицата Буби, гледаме бело.